

Kapotte stad

Na de val van Antwerpen (7–10 oktober 1914) verplaatste de oorlog zich naar de 'Westhoek'. De bewegingsoorlog liep hier finaal vast. Het laatste gat in de aaneengesloten frontlijn van de Zwitserse grens tot de Noordzee werd gedicht. Vanaf 16 oktober stelde het Belgische leger zich aan de IJzer op om het Duitse Vierde Leger te weerstaan. De verdediging was moeizaam, ondanks Franse hulp. Bij Diksmuide bevonden zich marinefuseliers en vier infanteriedivisies, waaronder ook koloniale troepen, zoeaven en tirailleurs uit Noord- en West-Afrika.

Vanaf 25 oktober trokken de verdedigers zich achter de spoorwegdijk Diksmuide–Nieuwpoort terug. De polder links van de IJzer werd vanuit Nieuwpoort succesvol onder water gezet (27–29 oktober). Bij Ramskapelle werd de laatste Duitse doorbraakpoging afgeslagen. Diksmuide werd nog tot 10 november verdedigd. Twee grote watervlaktes scheidde daarna de legers.

In het zuiden was vanaf begin oktober al veel Franse en Britse cavalerie aanwezig. Zeven Britse en elf Franse infanteriedivisies (ook hier met koloniale steun uit resp. India en Noord-Afrika) volgden dag na dag. Gedurende anderhalve maand voerden ze bloedig strijd met twee Duitse legers. In de eerste fase werden bij Langemark 3000 jonge Duitse rekruten de dood ingejaagd. Op 22 november 1914 werd leper in brand geschoten. Aan het einde hadden zich twee frontbogen gevormd, rondom leper en Armentières. Het niemandsland was overal smal en gevaarlijk.

Dit werk, olieverf op doek (ca. 1920) is een studie voor het panoramisch schilderij *De slag aan de IJzer*. Eén van de scènes verbeeldt de brand van de Lakenhallen op 22 november 1914.

Camille Delaere werd in 1908 aangesteld als pastoor van de Sint-Pietersparochie te Ieper. Toen de Eerste Slag bij Ieper losbarstte, was pastoor Delaere een van de eersten die het initiatief nam om de burgerslachtoffers te helpen. Tussen alle werk van barmhartigheid door zag Delaere ook hoe zijn stad stap voor stap tot puin werd herleid. In zijn dagboek trachtte hij de vernietiging zo goed en zo kwaad als het kon in kaart te brengen, door zo veel mogelijk details over specifieke granaatinslagen of burgerslachtoffers te noteren. Op 22 november leek het onvermijdelijke te geschieden: de eeuwenoude Lakenhallen, de trots van Ieper, werden in brand geschoten.

Zondag 22 november, de dag dat de Hallen gebombardeerd werden, het grandioze, gelauwerde en gerenommeerde monument uit de Ieperse kunstgeschiedenis. De granaten raakten hun doel van een afstand van 13 à 15 km met ongeziene precisie; verbazingwekkend. Van in het midden van de straat was ik de machteloze getuige van dat zinloos vandalisme. Eerst werd een gat geslagen langs weerskanten van de toren, nadien kwam het horloge naar beneden en stortte de beiaard in; om 11u30 vatte de toren vuur: weldra stond het hele monument in lichterlaaie. In de namiddag verneem ik uit officiële bron dat de Kathedraal ook in brand zou staan. Maar omdat er tegenstrijdige berichten zijn, ga ik zelf polshoogte nemen; het begon reeds te schemeren, het dak stond in brand en vuurballen tuimelden door grote gaten in het ribgewelf naar beneden; met de hulp van een gendarme, een verpleegster en een Engelse soldaat redden we nog de antependia met hun borduurwerk, en diverse andere objecten van onschatbare waarde. Het vuur ging de hele nacht tekeer en brandde de volgende dag verder, de Hallen, het stadhuis, de Kathedraal en het grootste deel van het Sint-Maartens klooster, het klooster van Jansenius, de stadsschouwburg met de Parnassus, het Vleeshuis en het museum en een heel huizenblok prachtige woningen, alle waren aan de vlammen ten prooi gevallen. Het ontbrak ons aan water en voldoende handen om de brandhaarden te blussen. De vruchteloosheid van onze pogingen, alsmede het gevaar van de nog steeds inslaande granaten, hield zelfs de meest dapperen van het inferno weg; ze landden regelmatig op de stad, met intervallen van 8 à 10 minuten.

UIT: Jozef Geldof, Oorlogsdagboeken over Ieper, 1914-1915, Brugge: Genootschap voor Geschiedenis, 1974-1977

Wat is de impact op de burgerbevolking wanneer je stad wordt belegerd? Ontdek het tijdens het dagprogramma [Burgerleed](#).

Opdracht: Een iconisch gebouw gaat volledig in vlammen op. De impact op omstaanders is groot. Ga op zoek naar actuele getuigenissen.